

lijonov din. To so večinoma izdatki za popravila in vzdrževanje šol, nagrade za vero-uk in stanarina učiteljstva. Država prispeva k vzdrževanju s plačili učiteljstva. Če računam povprečno plačo 1500 din, znašajo letni prejemki učiteljstva 77.000.000 din. Samoupravne edinece prispevajo 27,4%, občine pa 72,6%. Šolanje enega otroka stane letno samoupravne edinece 155 din, državo pa 413 din,

skupaj 568 din. Iz navedene statistike vidimo sliko našega šolstva v računski luči. Ne sme nas pa presenetiti število 508, ki je v primeri z drugimi državami malenkostno. (Vzdrževanje enega otroka v Borovem stanu 1649'50 din!) Za napredek šolstva bo treba žrtvovati še več, če hočemo da bo šolstvo rodilo tiste uspehe, ki jih pričakujemo od njega.

—a.

Zadnji odgovor gospodu Kalanu

Mnenja smo, da je treba polemiko z »Domoljubom« in gospodom Kalanom končati. Za to imamo več razlogov.

Najvažnejši je pač ta, da se nas polasča, in to, čim dalje imamo s tem gospodom opraviti, vedno klavnejši občutek neravnosti. Koncem koncev nam ostaja pod roko od vsega edina zanimivost, in to je gospod kritik sam kot psihološki problem. Vse ostalo postaja silno banalno ter je zato zadnji čas, da prenehamo z njim neplodno prerekanje, če se hočemo rešiti moralnega in estetskega mačka.

Ne zaradi njega, marveč zaradi javnosti pribijamo ob zaključku tale dejstva:

To, kar imenuje gospod Kalan *razpravo* o naši šoli in našem učiteljstvu, je v resnici samo neko trmasto hotenje, pokazati slovensko učiteljstvo v taki luči, da se bo naše ljudstvo končno le »predramilo« in planilo po njem. Tisti trenutek bo dobro delo našega ocenjevalca obilno poplačano in naša šola za dober korak bliže svojemu idealu.

Poročene učiteljice

Z osnovnim šolstvom smo prišli že tako daleč, da primanjkujejo skoraj v vsaki šoli učne moči. Pouk se mora vršiti alternirano in učenci imajo manj šole kakor pa v začetku razvoja našega šolstva.

Ali se bodo letos te rane izlečile, ko bodo prišli mladi učitelji iz učilišč? Na žalost moramo reči, da ne! Mnogi učitelji, ki danes služujejo, morajo delati za dva ali za tri. Mnogi učitelji, pravim — torej tudi — poročene učiteljice. (Brez njih bi morali najmanj tretjino šol zapreti, če ne več.)

Delati morajo poročene učiteljice prav tako kot ostali učitelji. Videz pa je, da je poročena žena učiteljica, manjvredno bitje, ki mora biti vesela in seveda tudi zadovoljna z vsemi žalitvami, ki jih danes sprejema. Ali ni žalitev in podcenjevanje, da se pri isti izobrazbi za enako delo neenako plačuje.

Zakaj ste znižali plače poročenim učiteljicam, ko so pa že prej bile sramotno nizke?

Več ko polovica učiteljic, ki so poročene z učitelji ali drugimi državnimi nameščenci, prejema od 700 do 800 din plače. Ali je to zadostna plača za delo, ki ga opravlja učiteljica? Zakaj tako podcenjujete delavko, ki se trudi z vsemi močmi, da dviga duševno raven našega naroda?

Liga dostojnosti

Pred dobrim tednom se je ustanovilo v Ljubljani novo društvo, tako zvano »Liga dostojnosti«. Namen Lige je: delati zoper nedostojnost, surovost in nenravnost v vseh oblikah, v govorjenju in pisanju, v noši, v slikah, knjigah in v kinu, proti preklinjanju in kvantanju; vzgajati pa ljudstvo k dostojnosti in pravosti. Program novega društva, kakor je videti, je zelo globok in širokoptezen. Potrebe so ponekod zares velike in bo delo, ako bo uspešno, rodilo dobre sadove. Kot oblikovalci slovenske mladine in učitelji slovenskega naroda pojav »Lige dostojnosti« vsekakor pozdravljamo in želimo, da bi novo društvo ne pomnožilo samo števila društev

V hribih med mladimi

Če je bilo kedaj težko biti mlad, je to danes še prav posebnost, kajti nikakor ni zavidanja vreden položaj generacije, ki stopa danes v samostojno življenje ali pa poizkuša v tej dobi se vrstiti in uživati v kulturno in gospodarsko skupnost današnje družbe. Zakaj? Sodobna družba ni v enotni, harmonični in homogeni rasti. Ona se nahaja v hudi vsestranski krizi, ki se izraža v razvrzanih gospodarskih in kulturnih razmerah ter v duševnem, pogosto nevzdržnem ozračju. Nahajamo se v neki prehodni dobi, ko se ruši v lastni nemoci in nemorali vse dosedanje in se poraja nekaj novega, neznanega in zato — groznega. Vse je polno zmed in trenj skrajno nasprotujočih si ideoloških in gospodarskih svetov. Nejasnost, težko vzdušje, nesigurnost srečujeta na vsak korak, čitaš v globini vsakih oči. Kaj bo? Kako bo? To vprašujejo zbežajoče vsi, ki ne vedo ne kod ne kam. Kaj naj stori generacija, ki vstopa v samostojno življenje, kako se naj orientira mlada učiteljska generacija, ko celo nekateri pedagoški vrhovi »obupujejo« nad pedagoško nerazgibanostjo in mrtvilnostjo? In vendar, kadar odmirajo vrhovi, začne poginjati na dan novo življenje. Tako tudi pri nas!

Mladi tovariši in tovaršice iz laških, hribovskih nižjeorganiziranih šol so se združili, da v skupnem razgledanju prodirajo v bistvene tajne sodobnega šolskega udejstvovanja. Mladim podjetnim ljudem se je nasmehnila še sreča s tem, da jim je dodelila za šolskega nadzornika, svetovaleca in sodelavca priljubljenega in priznanega pedagoškega delavca Ernesta Vrance.

Pritožbe o kvarnem vplivu učiteljstva prihajajo od »duhovskih sobratov«, kakor trdi g. Kalan, in ne od ljudstva. Takih pritožb je na odločilnih mestih vse polno. Ta odločilna mesta niso v rokah slovenskega učiteljstva ter jim zato morda tudi ni mogoče očitati, da bi hotela ščititi učiteljstvo, ki s svojim življenjem kvarno vpliva na otroke. Kaj pravite, gospod, zakaj se ne postopa? Mar smo tudi te brezbriznosti krivi mi učitelji?

Končno še to: današnja šola, bodisi po njenih dobrih ali slabih straneh, ni bila ustvarjena po učiteljstvu. Mi stojimo pred predpisi, ki se jim moramo pokoriti. Prav tako je res, da učitelji ne moremo ovirati, tudi če bi hoteli, kakršne koli njene reforme. Storitve zato, kar se vam zdi potrebno in ne nalagajte slovenskemu učiteljstvu na rame greha za lastno opuščanje! To bi bila pot močnatosti in poštenja! Vse drugo je hujskanje.

Gospodar, ki potrebuje delavko na vrtu, na polju ali v gorici, se nič ne sprašuje, če je ta poročena ali ne. Njeno moč rabi prav v isti meri, kakor moško — in tudi plača jo prav tako, kakor moško. Če mora naš gospodar upoštevati načelo enakopravnosti, bi morali oni, ki jim je poverjeno gospodarstvo v naši državi, tudi upoštevati delo in kar iz tega sledi, pravično plačilo tudi poročenim učiteljicam.

S tem pa, da se tako sramotno ponižuje poročena — žena učiteljica — prehajamo nehotno v predkrščansko dobo, kjer je bila žena suženj vladajočih moči. Danes, ko je postavljena kot enakopraven človek poleg moža, ji nima nihče pravice jemati to, kar ji pripada. Kdo, ki trdi, da naj bo poročena žena samo pri štedilniku, bi brez sramu rekel svoji ženi, da je manjvredno bitje. Na tak način se ne sme zaničevati ona, ki je up vsakega naroda, ker mu rodi in vzgaja naraščaj. Vse učiteljice z enako ljubeznijo vzgajajo našo mladino in uspehi so, to lahko zavestno beležimo, veliki.

Prosimo torej, da že enkrat popravite krivico, ker krivica ni nikdar rodila dobrih uspehov. Dajte poročenim učiteljicam, kar je njihovega, to je — za enako delo, enako plačilo!

K.

spomnil Senkovičevih smernic o sodobnem nadzorniku.

Marsikatero bridko sem moral slišati v zadnjem času na račun najmlajših na raznih sejah in zborih. Lenarški sestanek me je prepričal, da so vsa takšna obsojanja najmlajših, ki delajo čisto pod izredno težkimi delovnimi pogoji z največjim idealizmom, popolnoma zgrešena in neobjektivna. Dasi garajo šest delovnih dni v prenatrpanih razredih, se podajo korporativno vsi naši hribovci peš do

Zdražba se ne bo posrečila

Danes je tak čas, ko moramo biti složni. Politična razcepljenost pač ni naša dika; toda ta luksuz se da prenesti za normalne razmere, ko ljudje iz dolgega časa ne vedo, kaj bi delali. Pa politizirajo. Za Slovence, za njih notranjo disharmonijo je značilno, da niti danes, ko smo zunanje ogroženi kakor vsi mali narodi, ni edinstvi. Nadaljujemo igrati, ko se gremo »ravbarje in žandarje«. Da se gad v naših nedrih lahko smeje, ko vrši v narodu nevarno prišepetalsko propagando, zastoj opominjamo. Slovenski učitelj pa je že davno dal lep zgled, kako je treba. Če danes kak kratkovidnež namerno poudarja izraze kakor n. pr.: Učiteljski list je »napreden« tednik, ali da so prejšnji režimi preganjali »katoliško« učiteljstvo, kakor da so bili režimi učiteljstvo, se moti, če misli, da bo sejal zmedo in ustvarjal razdor. Taki časi so minili in umetni šlagerji »napredni« ali »katoliški« za stanovsko zavednega učitelja, katerega koli svetovnega nazora ali političnega prepričanja, nimajo odmeva. V stanovski organizaciji ni mesta za politične boje; razne vrste »prepričanja« pa so že davno spoznala, da je za učitelje največje važnosti enotna organizacija. Izrazi, kakor smo jih zgoraj navedli, so le tipični manever za ustvarjanje razdora, ki pa se ne bo posrečil.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Iz prakse za prakso...

Vem, da vas mnogo službuje na enorazrednicah po naših hribih, in da so vam šole majhne, neprijazne, in da po steni nimate obešenega morda ničesar drugega, kot kraljevo sliko in morda še tu pa tam kako starinsko stereotipno sliko pomladi ali zime, ki že niti življenjska več ni. Če imate morda še kako sliko kake domače živali ali kaj podobnega, je učinek po mojem še slabši, ker naredi šolsko sobo še bolj šolsko, kot pa je že sama po sebi.

Tudi v moji šoli je bilo tako, majhna soba, slabo pobeljena, na eni steni kraljeva slika, na drugi raztrgan zemljevid, to je bil ves stenski inventar. Vse je bilo tako prazno in neprijazno, da sem se še sam počutil kot učitelj v kaki otroški kaznilnici ali kaj podobnega. In otroci seveda temu primerno.

Če pa danes stopite v mojo učilnico, vas bodo samo klopi spomnile na to, da ste stopili v šolsko sobo, vse drugo pa vas bo navedlo na misel, da ste stopili v »Putnikovo« izletniško pisarno. Propagandni plakati vseh evropskih držav v vseh jezikih vise na stenah, pod njimi pa okrog in okrog 30 cm širok pas manjših slik, večinoma naše države, vzetih iz Putnikovih prospektov in propagandnih brošur. Vse naše banovce so zastopane med njimi, z vsemi svojimi prirodnimi znamenitostmi in zgodovinskimi spomeniki, narodnimi nošami itd., tako da skoro dvomim, da manjka kaj, kar je v Jugoslaviji res lepega in zanimivega. Kar je ostalo prostora, sem izpolnil s slikami iz prospektov ostalih držav. Seveda bi celotna slika za današnji čas ne bila popolna, če ne bi bili med slikami zastopani tudi tanki, bombarderji, topovi, podmornice in križarke, zato sem poskrbel tudi zanje.

V koliko se vse to skupaj, okrasitev sten s slikami, ki jim je svrha vse nekaj drugega, kot pa viseti v šolski sobi, strinja z eno ali

dve uri daleč po hribovskih stezah, da sedmi prosti dan — dobre štiri ure — razpravljajo o pedagoških zadevah. Oni delajo dobro in vztrajno, ni se nam bati. Kljub težkim prelomnim trenjem prehodne dobe, nas najmlajša generacija ne bo razočarala. V hribih se dela dan...

V pozni noči sva se ob luninem svitu vračala s tovarišem Vrancem sredi živahne pedagoške diskusije nazaj v dolino, v idilično Laško. Peš.

Zdaj pa bi radi pripomnili še nekaj. Pred nekaj leti je neki gospod popotoval po Nemškem, kjer je občudoval disciplino in enotnost nemškega naroda. Gleddajoč te Nemce so mu stopile pred oči žalostne slovenske politične razmere, nesloga in prerekanje, in zasmilil se mu je narod, ki mu je bilo zaradi medsebojnih bojov »voditeljev« usojeno najbolj trpeti in moralno propadati. Mož je slutil pravilno. Da naša politična morala ni najlepša, vidi vsak slepec! Pa se je mož v svetem navdušenju spomnil, kje je zlo našega narodnega propadanja, in je vzkliknil: »Mir Vam Slovence!« In, če se ne motimo, še celo prepričevalno brošuro pod tem imenom je izdal, samo da bi dosegel kak uspeh. Slovenski učitelji so se pomirili po svoji svobodni volji že mnogo let pred izidom tiste famozne brošure, zagrebli so globoko pod zemljo politično bojno sekiro in se postavili na svoje noge. Stvorivši enotno stanovsko organizacijo ne morejo drugega, kot služiti vsak zase in vsi skupaj enim in istim ciljem.

Če hoče danes, v teh resnih časih, kdo med učiteljstvom povzročati zdražbo, naj se čimprej pogleda v zrcalo ter se naj samemu sebi pomilovalno nasmehne...

P.

drugo pedagoško strujo, je seveda vprašanje zase. Toda ni mi šlo za to. Namen mi je bil, napraviti šolsko sobo prijazno in to se mi je v celoti posrečilo. Obenem pa sem na ta način pridobil prav dobra in prav lepa zemljepisna in zgodovinska učila, ki bi jih drugače nikdar ne imel. Očitek, da so slike preveč enostranske, da zadevajo samo zgodovinski in zemljepisni pouk, je sicer na mestu, toda samo to mi je bilo na razpolago. Če bi imel še slike (ne šolska učila) drugih področij bi jih seveda radevolje uporabil. Da pa sem s tem ustvaril nekaj pozitivnega, kar preseže tiste negativne strani, pa občutim sam, ko stopim v razred in se spomnim na to, kakšen je bil razred prej. Otroci pa tudi. In — če pa je še vse to v najslabšem mestu oddaljenega sreza, visoko gori v hribih ob meji, v vasi, ki je skoro popolnoma odrezana od sveta, pa je ta pozitivnost očitno še boljša.

Samo malo dobre volje, oziroma občutek nezadovoljstva, sedeti v siromašni, neprijazni učilnici, je treba imeti za to. Putnikove pisarne v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Skoplju, Sarajevu, razni konzulati po naši državi, vam bodo na vašo prošnjo prav radi poslali vse mogoče prospekte s slikami in propagandne lepake. Ko sem se jaz obrnil nanje, so pokazali vsi do zadnjega hvalevredno razumevanje za mojo prošnjo, tako, da imam sedaj potrebnega materiala še za dve do tri učilnice.

In ko slike dobite, vam je treba samo prebeliti učilnico, ji dati nekaj svetlo modrozelen ton, ker so večinoma prospekti v tej barvi, in drugi dan se boste znašli v čisto drugačnem prostoru. Ob štirih stenah boste ustvarili najboljši zemljevid skoro vse Evrope in učilnica vam ne bo več ozka, neprijazna.

Veselite bi me, če se kdo posluži mojega nasveta. Material je na razpolago.

O židanih oblekah, modnih rokavicah in še kaj...

Ne preostane mi od pripraviške plače toliko, da bi si lahko privoščila kulturno potrebo »Domoljub«. Samo tu pa tam berem in duham dišeče rožice, ki jih ta tednik sadi med naš narod. Izvleček v zadnjem »Učiteljskem tovarišu« pa me je pogrel.

Imam to srečo, da službujem v prelepem kraju Gorenjske. Dih mesta je oddaljen od nas 15 do 30 km. Tudi tovarne in njih kvaren vpliv še tudi ni zajel v preveliki množini naše mladine. No in če tako ob nedeljah gledam ta rdečelična dekleta, me nehote opozori čudovita barva lic in ko se pogovarjam z brhko deklico, vidim, da rožnata barva le preveč udarja. Ko deklič odpre torbico, se zasvetlika puder-doza — in takoj mi je jasno vse. Zadnjič mi je trgovec povedal, da mu zdaj posebnost cvete trgovina s svilenimi hlačkami. V enem tednu jih ni nič manj prodal kot 50 parov in to med kmečkimi dekletimi. Rada bi vas povabila, tovariš urednik, takole ob nedeljah v naš prelepi kraj. Ne vem, kaj bi si mislili. Najfineše svilene nogavice, semiš čevlje in celo trajne kodre nosijo pri nas že dekleta, ki komaj stopijo iz šole. Da vam zaupam kar se tiče moje malenkosti, že tretje leto nosim par čevljev čez teden in ob praznikih, da ne govorim o svilenih nogavicah, ki so na petah in podplatih že drugič menjale barvo.

Čez teden res hodijo tudi pri nas bosi, ob nedeljah pa ne ločimo učiteljice od kmečkih gospodičen. Sicer bomo pa kmalu zamenjali vloge ob takem obupnem stanju v ka-

kršnem se sedaj nahajamo in jeli s kovačevim študentom:

»... skoz' suknjo sije beli dan,
skoz' čevljev palč mi gleda.«

Pa bi prišli zdaj k našim mamicam in povprašali za jajčka. Nič jih ne dobite, ker so prepoceni in jih sami snedo ali pa jih vlagajo in jih bodo pozimi, ko bo cena najvišja, prodajali. Kdor jih bo kupil, se pa še namrdniti ne bo smel, drugače še takih ne bo dobil. Če je še gospodar zraven, ko hočete sklepati jajčjo kupčijo, bo vam zabrusil v obraz: »Rajši jih v vodo vržem, kot pa bi jih tako poceni prodajal!«

Še to vam naj povem. V jeseni so zvišali tudi ceno stanovanju. Ko sem se protivila, so se izgovarjali, češ, zakaj pa so v Ljubljani tako draga. (Pri nas teče pitna voda za hišo v potoku, ki je čez dan poln vse nesnage.) Če pa jim potožiš, da z 900 dinarji ne moreš izhajati, če bo stanovanje 200 din, so smeje svetovali, da za hrano ni treba več kot enega bogonarja (100 din). Kje so učitelji tako srečni, da dobijo hrano za 100 din?

Kam pa potem devijemo denar, to vas vprašam tovariši pripravniki? Bilo bi menda res treba pogledati vašo garderobo tovaršice: pripravnice in izločiti vse svilene nogavice, čevlji so vseprek zakrpane. Še tiste čevlje, ki jih ob sobotah zlikate, da ob nedeljah vsaj k jutranji maši uideš med stare ljudi, mladina